

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา เรื่อง สภาพการจ้างงานและสภาพการทำงานของแรงงานนอกระบบใน ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง ลำพูน ในครั้งนี้ มีระเบียบวิธีการวิจัยเกี่ยวกับประชากรและกลุ่ม ตัวอย่างการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ขอบเขตในการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณนี้เป็นการศึกษาถึงเพื่อศึกษาถึง สภาพการจ้างงาน สภาพการทำงาน สภาพปัญหา ระดับความรู้ความเข้าใจของแรงงานนอกระบบเกี่ยวกับมาตรฐานการคุ้มครองแรงงานนอกระบบที่รัฐออกมาใช้บังคับในปัจจุบัน รวมถึงความต้องการมาตรฐานการจ้างงานและมาตรฐานการทำงานของแรงงานนอกระบบภาคการผลิต ภาคบริการ และภาคเกษตร ในตำบลบ้านกลาง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันที่สุด โดยใช้การสำรวจตามแบบทดสอบ และกำหนดให้มีการศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขอบเขตของประชากรของแรงงานนอกระบบแต่ละประเภท เพื่อสามารถพยากรณ์กลุ่มตัวอย่างจากประชากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถขยายผลได้

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในตำบลบ้านกลาง ประกอบด้วย 12 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 ถึง หมู่ 12

3. ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ กลุ่ม ผู้ทำงานเพื่อค่าจ้างหรือผู้ประกอบการของตนเอง หรือผู้ทำงานช่วยเหลือกิจการของครอบครัวที่ไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2541 ที่อยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านกลาง จำนวน 3,543 คนซึ่งแบ่งตามลักษณะของการทำงานได้ 3 ประเภท ดังนี้

1) แรงงานนอกระบบภาคการเกษตร ได้แก่ แรงงานรับจ้าง ผู้ประกอบอาชีพ และผู้ทำงานช่วยเหลือครอบครัว ในเกษตรกรรมที่รวมถึงการทำนา ทำไร่ ทำสวน ประมง และเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

2) แรงงานนอกระบบภาคการผลิต ได้แก่ ผู้รับงานมาทำที่บ้าน ผู้ประกอบอุตสาหกรรมในระดับครัวเรือนหรือธุรกิจการผลิตขนาดเล็ก กลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น

3) แรงงานนอกระบบภาคบริการ ได้แก่ แรงงานที่ประกอบอาชีพอิสระเพื่อความอยู่รอด รวมถึงผู้ทำงานช่วยเหลือครอบครัวในการประกอบอาชีพอิสระ เช่น หาบเร่ สามล้อรับจ้าง มอเตอร์ไซด์รับจ้าง ค้าขาย คนซ่อมรองเท้า บริการซักอบรีด เป็นต้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล แบ่งเป็น กลุ่มต่างๆ ตามลักษณะของการทำงานของแรงงานนอกระบบ ซึ่งได้จำแนกกลุ่มการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. แรงงานนอกระบบภาคการเกษตร
2. แรงงานนอกระบบภาคการผลิต
3. แรงงานนอกระบบภาคบริการ

โดยกำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970) (อ้างใน สานติ, 2552) จำนวนประชากรแรงงานนอกระบบทั้งภาคการเกษตร ภาคการผลิต และภาคบริการ รวมทั้งสิ้น 3,543 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 346 คน ซึ่งกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95%

ตารางที่ 1 ตารางกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan

Table 11.3
Sample Size for a Given Population Size

<i>N</i>	<i>S</i>	<i>N</i>	<i>S</i>	<i>N</i>	<i>S</i>
10	10	220	140	1200	291
15	14	230	144	1300	297
20	19	240	148	1400	302
25	24	250	152	1500	306
30	28	260	155	1600	310
35	32	270	159	1700	313
40	36	280	162	1800	317
45	40	290	165	1900	320
50	44	300	169	2000	322
55	48	320	175	2200	327
60	52	340	181	2400	331
65	56	360	186	2600	335
70	59	380	191	2800	338
75	63	400	196	3000	341
80	66	420	201	3500	346
85	70	440	205	4000	351
90	73	460	210	4500	354
95	76	480	214	5000	357
100	80	500	217	6000	361
110	86	550	226	7000	364
120	92	600	234	8000	367
130	97	650	242	9000	368
140	103	700	248	10000	370
150	108	750	254	15000	375
160	113	800	260	20000	377
170	118	850	265	30000	379
180	123	900	269	40000	380
190	127	950	274	50000	381
200	132	1000	278	75000	382
210	136	1100	285	1000000	384

การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาเลือกใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างประชากรที่เปิดโอกาส ให้ประชากรทุกหน่วยมีสิทธิ์ ได้รับการเลือกเท่า ๆ กันโดยมีบัญชีรายชื่อของประชากรแรงงานนอกระบบทุกหน่วย แล้วทำการ จับสลาก จนได้กลุ่มตัวอย่างประชากรครบตามต้องการ

วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาสภาพการจ้างงานและสภาพการทำงานของแรงงานนอกระบบตำบลบ้านกลาง มีกรอบแนวคิดในการวิจัย คือ การใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการบริหารแรงงาน โดยการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ มาประมวลผล วิเคราะห์ สภาพการจ้างงานและสภาพการทำงานของแรงงานนอกระบบ รวมถึงความต้องการมาตรฐานการคุ้มครองแรงงานของแรงงานนอกระบบในตำบลบ้านกลาง

ข้อกำหนดวิธีการศึกษา และระเบียบวิจัยตามข้อกำหนดโครงการวิจัยประกอบด้วย

1. การศึกษาจากบทความ เอกสารการวิจัย วิทยานิพนธ์ หรือเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับมาตรฐานการใช้แรงงานนอกระบบ และระบบคุ้มครองแรงงานนอกระบบ

2. วิจัยภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ ด้วยการสำรวจเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยพิจารณาข้อมูลกลุ่มตัวอย่างอย่างมีเหตุผล เชื่อถือได้

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ และขอบเขตของการศึกษา ระเบียบวิธีวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนในกระบวนการวิจัย การจัดทำข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลักที่สำคัญคือ

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมาตรฐานการใช้แรงงานนอกระบบของไทยและต่างประเทศ และกรอบทางกฎหมาย กฎ ระเบียบ มาตรการคุ้มครองแรงงาน ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ การบังคับใช้ ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้ โดยทำการสำรวจวรรณกรรม รวบรวมสถิติ ข้อมูล ข่าวสาร เพื่อทำการวิเคราะห์เบื้องต้นด้านสภาพการจ้างงาน สภาพการทำงาน และ มาตรการคุ้มครองแรงงาน สำหรับแรงงานนอกระบบ

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจข้อมูลปฐมภูมิ โดยการลงเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ตำบลบ้านกลาง จำนวน 12 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 บ้านพญาผาบ หมู่ 2 บ้านท่าล้อ-ศรีคำ หมู่ 3 บ้านชีเหล็ก หมู่ 4 บ้านสันป่าฝ้าย หมู่ 5 บ้านศรีชุม หมู่ 6 บ้านสิงห์เค็ง หมู่ 7 บ้านร่องสาว หมู่ 8 บ้านแม่ยาก หมู่ 9 บ้านกลาง หมู่ 10 บ้านประตู่โขง หมู่ 11 บ้านหอชัย และ หมู่ 12 บ้านประตู่โขง และประมวลผลข้อมูล โดยการรวบรวมข้อมูลต่างๆที่ได้มา นำมาแยกแยะตรวจสอบความถูกต้อง จัดลำดับ และคำนวณทางสถิติ ทั้งนี้การได้มาซึ่งข้อมูลปฐมภูมิจะดำเนินการโดยวิธีดังต่อไปนี้

1) สำรวจโดยวิธีใช้แบบสอบถาม โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจากวิธีใช้แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย แรงงานนอกระบบภาคเกษตร ภาคการผลิต และภาคบริการ

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบที่น่าสนใจทั้ง 3 ประเภท เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่ข้อมูลหัตถภูมิ ข้อมูลปฐมภูมิ (ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก) เพื่อให้ได้ผลวิเคราะห์ที่มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 จัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ รวมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา และวางแผนการพัฒนาสภาพการจ้างงาน สภาพการทำงาน ในระยะยาวได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน พร้อมจัดทำข้อเสนอแนวทางการดำเนินงานในการพัฒนามาตรการคุ้มครองแรงงานนอกระบบในอนาคตต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การเก็บข้อมูลโดยจัดทำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งคำถามเป็น 6 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ที่อยู่ เป็นต้น
- ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านอาชีพและสภาพการทำงาน เช่น อาชีพ รูปแบบการจ้างงาน ลักษณะการทำงานในแต่ละวัน ลักษณะงาน วันหยุด รายได้ เป็นต้น
- ตอนที่ 3 สภาพปัญหาจากการทำงานที่ต้องประสบ เช่น ปัญหาจากการทำงาน ความไม่ปลอดภัย การจ้างงาน เป็นต้น
- ตอนที่ 4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการคุ้มครองแรงงานนอกระบบที่รัฐออกมาใช้บังคับในปัจจุบัน
- ตอนที่ 5 ความต้องการมาตรฐานการจ้างงานและมาตรฐานการทำงานของแรงงานนอกระบบ
- ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการใช้คำถามแบบปลายเปิด (Open End Question) ที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบสามารถตอบได้เต็มที่

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยอธิบายด้วยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ผู้ประกอบการ อาชีพ และรูปแบบของการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านอาชีพและสภาพการทำงาน

โดยใช้ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับโดยใช้หลักของ ไกลเกิท (Likert Scale) (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2548:335) โดยโครงสร้างของแบบสอบถาม มีค่าคะแนนจากระดับความ

คิดเห็น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ได้รับสิทธิหรือปฏิบัติตามนั้นเสมอ ได้รับสิทธิหรือปฏิบัติตามนั้นค่อนข้างสม่ำเสมอ ได้รับสิทธิหรือปฏิบัติตามนั้นบางครั้ง ได้รับสิทธิหรือปฏิบัติตามนั้นน้อย และไม่ได้รับหรือไม่เคยมีสิทธิหรือได้รับตามนั้น โดยการวัดระดับความคิดเห็นจะให้คะแนนดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ได้รับสิทธิหรือปฏิบัติตามนั้นเสมอ	ให้	5	คะแนน
ระดับ 4 หมายถึง ได้รับสิทธิหรือปฏิบัติตามนั้นค่อนข้างสม่ำเสมอ	ให้	4	คะแนน
ระดับ 3 หมายถึง ได้รับสิทธิหรือปฏิบัติตามนั้นบางครั้ง	ให้	3	คะแนน
ระดับ 2 หมายถึง ได้รับสิทธิหรือปฏิบัติตามนั้นน้อย	ให้	2	คะแนน
ระดับ 1 หมายถึง ไม่ได้รับหรือไม่เคยมีสิทธิหรือได้รับตามนั้น	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์มาตรฐานพิจารณาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่คำนวณใช้หลักของ Millers กำหนดขนาดของชั้นจาก ค่าคะแนนเฉลี่ยช่วงชั้น (Weight Mean Score) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{การหาค่าคะแนนช่วงชั้น} &= \frac{\text{ค่าพิสัย}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} = 0.8 \end{aligned}$$

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ในแบบสอบถามผู้ศึกษายึดหลักเกณฑ์ ดังนี้

คะแนน	สภาพการจ้างงานของแรงงานนอกระบบ
4.21-5.00	ได้รับสิทธิหรือปฏิบัติตามนั้นเสมอ/สูง
3.41-4.20	ได้รับสิทธิหรือปฏิบัติตามนั้นค่อนข้างสม่ำเสมอ/ค่อนข้างสูง
2.61-3.40	ได้รับสิทธิหรือปฏิบัติตามนั้นบางครั้ง/ปานกลาง
1.81-2.60	ได้รับสิทธิหรือปฏิบัติตามนั้นน้อย/ต่ำ
1.00-1.80	ไม่ได้รับหรือไม่เคยมีสิทธิหรือได้รับตามนั้น/ต่ำมาก

และใช้ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการอธิบายความหมายของผลที่ได้จากการคำนวณ

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาจากการทำงานที่ต้องประสบ

โดยอธิบายด้วยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของปัญหาจากการทำงาน การได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน ลักษณะการเจ็บป่วย วิธีการแก้ไขปัญหาสุขภาพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการคุ้มครองแรงงานนอกระบบ

ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการคุ้มครองแรงงานนอกระบบ โดยกำหนดเกณฑ์คำตอบ 2 คำตอบ คือ ถูก หรือ ผิด โดยข้อที่ตอบคำถามถูกจะได้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบคำถามผิดจะได้ 0 คะแนน และนำคะแนนมารวมกันเป็นคะแนนหาค่าเฉลี่ย และใช้เกณฑ์ในการแบ่งคะแนนเป็น 3 ระดับ คือ

$$\text{การหาค่าคะแนนช่วงชั้น} = \frac{\text{ค่าพิสัย}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}}$$

$$= \frac{35 - 0}{3} = 11.67$$

คะแนนเฉลี่ยช่วง 0-11

แสดงว่ามีความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ยช่วง 12-23

แสดงว่ามีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยช่วง 24-35

แสดงว่ามีความรู้ความเข้าใจในระดับสูง

ตอนที่ 5 ความต้องการมาตรฐานการจ้างงานและมาตรฐานการทำงานของแรงงาน

นอกระบบ โดยอธิบายด้วยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของมาตรฐานการจ้างงานที่สอดคล้องกับอาชีพ การได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติประกันสังคม 2533 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไข ของผู้ตอบ

แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

การทดสอบสมมติฐาน

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถามทั้งหมด ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่ทำการตอบแล้วมาวิเคราะห์ ประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. สมมติฐานข้อที่ 1 ผู้ศึกษาวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ T-test แบบ One-Sample Test วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการทำงาน รายได้ ความมั่นคงของอาชีพแรงงานนอกระบบในตำบลบ้านกลาง โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สมมติฐานข้อที่ 2 ใช้สถิติ F-Test กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระดับความเชื่อมั่นในระดับร้อยละ 95 เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. สมมติฐานข้อที่ 3 ผู้ศึกษาวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ T-test แบบ One-Sample Test วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการทำงาน รายได้ ความมั่นคงของอาชีพแรงงานนอกระบบในตำบลบ้านกลาง โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)